

סמסטר א' תשע"ז
יום ג' 9:00 – 11:00
שעת קבלה: לפי תאום מראש
קורס מס' 10414224

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה למדעי החברה
החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

דרכים לדעת: סדנה בשיטות מחקר איכותניות

פרופ' חנה הרצוג

מטרת הקורס להכשיר את הסטודנטים בשימוש בשיטות מחקר איכותניות שונות. הקורס יניח יסודות להבנת ההגיונות המונחים במחקר איכותני, שלבי מחקר, איסוף נתונים ואופני ניתוח. הוא יציע מבט על אופנים שונים של מחקר איכותני וישלב קריאה ודיון בשיטות אלה תוך התבססות על מחקרים שפורסמו. המטרה היא לשלב בין הבנה תיאורטית של ההגיון של שיטות המחקר לבין תרגול והתנסות מעשית.

בכדי לאפשר לסטודנטים להפיק את המירב מהקורס לאחר שעורי הפתיחה תבחרנה סוגיות הדיון על פי שאלות מתודולוגיות המעסיקות את הסטודנטים בעבודת המ"א או הדוקטורט שלהם ולתלמידים מתקדמים גם עבודה סמינריונית. נושאי הדיון בכתה ישתנו ויותאמו לצרכים של הסטודנטים בהתאם לשיטות המחקר שהם מאמצים או מתכוונים לאמץ במחקריהם.

מטלות הקורס: קריאה והשתתפות פעילה בכתה, מטלות ביניים (ניתוח מתודולוגיות של מאמרים), הגשת עבודה מסכמת שתדמה את הפרק המתודולוגי של עבודת המחקר (מ"א, דוקטורט או סמינר) ותכלול דיווח וניתוח של שיטת המחקר והבעיות שעלו או צפויות לעלות בהתנסות בשדה המחקר הנבחר.

כללי – ספרים וקבצי מאמרים

בבחירת שיטת מחקר מומלץ להיוועץ בספרים אלה המביאים גם סקירת ספרות רחבה וגם דוגמאות לאופני שימוש בשיטות השונות תוך התייחסות לשאלות מתודולוגיות רבות העולות בשדות מחקר מגוונים.

Gubrium, Jamber F. and James A. Holstein. 2002. *Handbook of Interview Research: Context & Method*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.

Denzin, N K and Y S Lincoln. 2000. *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Denzin, Norman K. and Yvonna S. Lincoln. 2003. *Collecting and Interpreting Qualitative Materials*. Sage Publications.

Hesse-Biber, Sharlene Nagy, and Patricia Leavy. 2004. *Approaches to Qualitative Research: A Reader on Theory and Practice*. New York: Oxford University Press.

Reinharz, Shulamit. 1992. *Feminist Methods in Social Research*. New York, Oxford: Oxford University Press.

Hesse-Biber, Sharlene Nagy, and Patricia Leavy. 2006. *Emergent Methods in Social Research*. Thousand Oaks: Sage Publications.

- צבר-בן יהושע, נעמה (עורכת). 2002 *מסורות וזרמים במחקר האיכותי*. תל אביב: דביר.
- קסן, לאה ומיכל, קרומר-נבו (עורכות) 2010. *ניתוח נתונים במחקר איכותני* באר-שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
- קרומר-נבו מיכל, מיה לביא-אג'אי, דפנה הקר (עורכות) 2014. *מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות*. תל אביב: מגדרים

חלק א'

א. הרצון לדעת והסוציולוגיה כמדע הומניסטי

- אוחנה דוד, 2000. *התשוקה הפרומתאית: השרשים האינטלקטואלים של המאה העשרים מרוסו עד פוקו*. ירושלים: מוסד ביאליק, עמ' 3-25.
- ברגר, פטר, 1970. *הזמנה לפגישה עם הסוציולוגיה*. תל אביב: עם עובד, ספרית אפקים, עמ' 169-181.
- Mills, Wright, C. 1970. *The Sociological Imagination: Middlesex, England: Penguin Books*.
- באומן זיגמונד, 1996. "מודרניות ושואה – על הרציונליות האינסטרומנטלית של מנגנון ההשמדה" *תיאוריה וביקורת* 9: 125-146.
- קמפ אדריאנה, 1996. "סוציולוגיה של המוסר או סוציולוגיה מוסרית" על מודרניות ושואה" *תיאוריה וביקורת* 9: 121-124.

ב. בין אפיסטמולוגיה למתודה

- Vidich, A. J. & Lyman, S. M. (1994). Qualitative methods: Their history in sociology and anthropology. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 23-59). Thousand Oaks, CA: Sage.
- הרצוג, חנה, 2000, "ידע, כח ופוליטיקה פמיניסטית" מתוך חנה הרצוג (עורכת) *חברה במראה*, תל אביב: רמות - אוניברסיטת תל אביב, עמ' 293-269.
- ויטמן סשה. 2002. "על ה"ההבנה" אצל בורדייה" *סוציולוגיה ישראלית* ד' (2): 411-425.
- גירץ, קליפורד. 1990. "תאור גדוש: לקראת תיאוריית תרבות פרשנית". *פרשנות של תרבויות*. ירושלים: כתר, עמ' 39-15.
- Shenton, Andrew K. 2004. "Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects." *Education for Information* 22:63-75.
- Small, Mario Luis. 2009. "How many cases do I need?' On science and the logic of case selection in field-based research." *Ethnography* 10(1):5-38.

ג. ידע ממוצב (situated knowledge), תיאוריות עמדה פמיניסטיות ואובייקטיביות חזקה

Harding, Sandra. 1993. "Rethinking Standpoint epistemology: "What is Strong Objectivity"." Pp. 49-82 in *Feminist Epistemologies*, edited by Linda A. Alcoff and Elizabeth Potter. New York and London: Routledge.

ינאי, ניצה. 2007. "שאלת המדע בפמיניזם - סנדרה הארדינג וסוגיית החקירה המדעית בפמיניזם " עמ' 351-391 בתוך דרכים לחשיבה פמיניסטית - מבוא ללימודי מיגדר, עורכות ניצה ינאי, תמר אלאור, אורלי לובין וחנה נווה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

Haraway, Donna. 1988. "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective." *Feminist Studies* 14:575-599.

Bat-Ami, Bar On. 1993. "Marginality and Epistemic Privilege." Pp. 83-100 in *Feminist Epistemologies*, edited by Linda Alcoff and Elizabeth Potter. New York and London: Routledge.

ד. ראיונות עומק וסיפורי חיים כעמדה אפיסטמית וככלי מחקר

Gubrium, Jaber F, and James A Holstein. 2012. "Narrative practice and the transformation of interview subjectivity." *The SAGE handbook of interview research. The complexity of the craft, Londres: sage publications: 27-44.*

ליבליך, עמיה. 2009. המחקר הנרטיבי, פנומנולוגיה וראיונות עומק - הרצאה על עבודתה באמצעות מערכת "אופק" של האוניברסיטה הפתוחה וניתן לצפות בה <http://www.youtube.com/watch?v=GaSJa-a5IxU>

לומסקי-פדר עדנה ורפפורט תמר בשיתוף עם לרנר יוליה, קונצמן עדי וקפלן ילנה 2007. "לדבר בשפתם? -- זרות, בית ויחסי כוח בראיון עם מהגרים" *מגמות* מ"ד (4) עמ' 636-654.
Herzog, Hanna. 2005. "On Home Turf: Interview Location and Its Social Meaning." *Qualitative Sociology* 28:25-47.

Nagar-Ron, Sigal, and Pnina Motzafi-Haller. 2011. " "My Life? There is Not Much to Tell": on Voice, Silence and Agency in Interviews with First-Generation Mizrahi Jewish Women Immigrants to Israel." *Qualitative Inquiry* 17:653-663.

הרצוג, חנה. 2014. "דרכים לדעת: דמיון של התנגדות-מבט פמיניסטי על ראיון העומק בחברה מרואיינת" בתוך *מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות*, עורכות מיכל קרומר-נבו, מיה לביא-אג'אי, ודפנה הקר. תל אביב: הקיבוץ המאוחד סדרת מגדרי, עמ' 32-53.

תובל-משיח, רבקה וגבריאלה ספקטור-מרזל (עורכות) מחקר נרטיבי: תאוריה, יצירה ופרשנות. ירושלים: מאגס ומכון מופת.

ה. חקר מקרה

Yin, Robert K. 1989. *Case Study Research - Design and Methods*. Newbury Park London New Delhi: Sage Publications.

יוסיפון, מרגלית. 2002. "חקר מקרה." עמ' 257-305 בתוך *מסורות וזרמים במחקר האיכותי*, עורכת נעמה צבר-בן יהושע. אור יהודה: דביר.

1. סוגיות באתיקה של מחקר איכותני

דושניק, לירון ונעמה צבר-בן יהושע. 2002. "אתיקה של המחקר האיכותני" עמ' 343 – 368 בתוך *מסורות וזרמים במחקר האיכותני* (עורכת) נעמה צבר-בן יהושע. תל אביב: דביר.

יסעור-בורכוביץ, דלית. 2011. "רק אם יש לה ציצים גדולים" אוטו-אתנוגרפיה על יחסי חוקרת אישה ונחקרים גברים" *המשפט ט"ז*: 235 – 257.

Mercer, Justine. 2007. "The Challenges of Insider Research in Educational Institutions: Wielding a Double-Edged Sword and Resolving Delicate Dilemmas." *Oxford Review of Education* 33(1):1-17.

Tsalach, Calanit. 2013. "Between Silence and Speech Autoethnography as an Otherness-Resisting Practice." *Qualitative Inquiry* 19(2):71-80.

עמיה ליבליך (2008) "שיקולים אתיים במחקר נרטיבי-סוגיות מחשבות והרהורים" בתוך *סוגיות במחקר נרטיבי: תבחיני איכות וסוגיות אתיות* באר שבע, אוניברסיטת בן גוריון, המרכז לנתוח איכותני, עמ' 45-53. <http://in.bgu.ac.il/icqm/DocLib/Pages/publications>

2. עיבוד וניתוח נתונים איכותניים

גבתון, דן. 2002. "תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית התיאוריה במחקר איכותני" עמ' 195-227 בתוך *מסורות וזרמים במחקר האיכותני*, עורכת נעמה צבר-בן יהושע. תל אביב: דביר.

Gamson, William A. and Kathryn E. Lasch. 1983. "The Political Culture of Social Welfare Policy." Pp. 397-415 in *Evaluating The Welfare State: Social and Political Perspectives*, edited by S. E. Spiro and E. Yuchtman Yaar. New York: Academic Press.

Cho, Ji Young, and Eun-Hee Lee. 2014. "Reducing confusion about grounded theory and qualitative content analysis: Similarities and differences." *The qualitative report* 19(32):1.

Van Dijk, Teun A. 2003 "Critical Discourse Analysis." Pp. 352-371 in *The Handbook of Discourse Analysis*, edited by Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, and Heidi Ehernberger Hamilton. Maiden, MA; Oxford, UK; Carlton, Victoria Australia: Blackwell.

<http://www.discourses.org/OldArticles/Critical%20discourse%20analysis.pdf>

קופרפלד, עירית (עורכת). 2010. *חקר הטקסט והשיח: רשומון של שיטות מחקר*. הוצאה לאור של אוניברסיטת בן גוריון.

ת. סוציולוגיה הסטורית

ברנשטין, דבורה, 1999. "מה שרואים משם לא רואים מכאן: היבטים ותובנות בהסטוריוגרפיה הישראלית" סוציולוגיה ישראלית 2 (1): 23-50.
ברנשטין, דבורה, 1996. "יהודים וערבים במפעל "נשר", קתדרה: בתולדות ארץ ישראל וישובה, 78: 82-106.

Herzog, Hanna. 2002. "Redefining Political Spaces: A Gender Perspective on the Yishuv Historiography." *The Journal of Israeli History* 21:1-25.

ט. ניתוח של מוצרי תרבות

Herzog, Hanna. 2004. "Military-Family Relations in Israel as Genderizing Social Mechanism." *Armed Forces & Society* 31:5-30.

ברונפלד-שטיין, חוה. 2005. "תמונה קבוצתית יפה עם רובה: ייצוגי חיילות באלבומי צה"ל בשנים 1948-1958" סוציולוגיה ישראלית 1 (2): 351-388.

שנהב-קלר, שלי. 2005. " "מדברים עבר" - מדברים הווה" שיח פרשני של עבר בתצוגה מוזיאונית" סוציולוגיה ישראלית 1 (2): 335-350.

כתריאל, תמר. 1999. *מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל*. חיפה: אוניברסיטת חיפה/זמורה-ביתן.

י. האינטרנט ככלי מחקר ושדה מחקר

Illingworth, Nicola. 2001. "The Internet Matters: Exploring the Use of the Internet as a Research Tool." *Sociological Research Online* 6 (2): <<http://www.socresonline.org.uk/6/2/illingworth.html>>.

Jones, Steve. 1999. *Doing Internet Research: Critical Issues and Methods for Examining the Net*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.

Mann, Chris, and Fiona Stewart. 2000. *Internet Communication and Qualitative Research: a Handbook for Researching Online*. London; Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.

Jankowski, Nicholas W. (Ed.). 2009. *e-Research: transformation in scholarly practice*. New York Routledge.

פישר, ערן. 2011. קפיטליזם בעידן התקשורת הדיגיטלית: הכלכלה החדשה ושיח הטכנולוגיה. תל אביב: רסלינג, עמ' 261-290.

יא. כתיבה במחקר איכותני

אלפרט, ברכה. 2002. "כתיבה במחקר איכותני" עמ' 369 – 403 בתוך מסורת וזרמים במחקר האיכותני (עורכת) נעמה צבר-בן יהושע. תל אביב: דביר.

Ellis, Carolyn, and Arthur P. Bochner. 1996. *Composing Ethnography : Alternative Forms of Qualitative Writing*. Walnut Creek, Calif.: AltaMira Press.